

ŞEYH ABDURREZZAK (ŞEYH SAN'AN) DESTANININ ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDEKİ İLK ÇEVİRİSİ (Mİ?)

Aziz MERHAN*

ÖZET

Farsçanın önemli şairlerinden Feridüddin Attar'ın Mantıku't-Tayr adlı eserindeki hikâyelerden birisi Şeyh San'an adıyla da bilinen Şeyh Abdurrezzak destanıdır. Bu destan Türkçeye ilk kez 14. yüzyıl şairlerinden Gülşehri tarafından çevrilmiştir. Ancak Gülşehri'nin kimi ifadeleri bu eserin kendisinden önce başka biri tarafından Türkçeye çevrildiğini göstermektedir. Sözü edilen ilk çevirinin durumu hakkında yeterli bilgi sahibi değiliz, ancak bu çalışmamızda ele aldığımız Ahmedi adında bir şaire ait olan aynı başlıklı destan dil ve yazım özellikleri bakımından eskidir. Destan, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümünde 4311 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Çalışmamızda destanın konusu, eskiliği, şairi, yazım ve dil özellikleri irdelenmiş; yazıçevrimi (transkripsiyon) ve tıpkıbasımı sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Şeyh Abdurrezzak (Şeyh San'an) Destanı, Ahmedi, Fars şiiri, Türk şiiri, elyazması

THE FIRST TRANSLATION IN OLD ANATOLIAN TURKISH OF THE STORY SHEIKH ABDURREZZAK (SHEIKH SAN'AN) (OR?)

ABSTRACT

In the work *"The Conference of the Birds"* (Mantıku't-Tayr) of an important Persian poet Fariduddin Attar, one of his stories is Sheikh Abdurrezzak, also known as Sheikh San'an. This story was first translated to Turkish by one of the 14. century poets Gülşehri. But some expressions used by Gülşehri shows that the work was translated to Turkish before him by someone else. We don't know much about this mentioned first translation's situation but in our work we handled a story with the same title which lacks of language-punctuation features and belongs to a poet named Ahmedi. The story has been kept in Hacı Mahmud Efendi section of Istanbul Süleymaniye Library with the inventory number 4311. In our work the story's subject, oldness, poet, language-punctuation characteristics are analyzed, transcription and facsimile are presented.

---

* Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
azizmerhan@gmail.com

Key Words: Old Anatolian Turkish, The Story Sheikh Abdurrezzak (Sheikh San'an), Ahmedi, Persian poetry, Turkish poetry, manuscript.

I. Şeyh Abdurrezzak (Şeyh San'an) Destanı ve Şairi Ahmedi

İran edebiyatının mutasavvıf şairlerinden Feridüddin Attar (öl. 1220) 12. yüzyılın sonunda yazdığı Mantıku't-Tayr adlı mesnevisinde kuşların kendi iç dünyalarına yaptığı yolculuğu işler. Bu yolculuğu anlatırken yararlandığı hikâyelerden biri Şeyh Abdurrezzak veya diğer adıyla Şeyh San'an hikâyesidir.¹ Eldeki bilgilere göre bu hikâyenin Türkçe ilk çevirisi Gülşehri tarafından yapılmış olup onun Mantıku't-Tayr (1317 yılında) adlı eserinde *Dāsītān-i Şeyh 'Abdurrezzāk* (Levend, Tıpkıbasım, s. 22-51)² başlığıyla verilmiştir. Ancak Gülşehri'nin eserindeki bazı dizeler, eserin kendisinden önce yapılan başka bir çevirisi bulunduğunu göstermektedir.

[25^b] 8 *bir gişi bu dāsītāni eylemiş
ille lafzın gey çepürdük söylemiş*
“Birisi bu destanı yazmış, ancak sözünü pek çetrefilli söylemiş.”

9 *eski bezden hūriye ton eylemiş
bir keçeden aya pīlūn eylemiş*
“Huriye eski bezden elbise yapmış, bir keçeden aya (güzele) ipek yapmış.”

10 *vezn için lafzun gēdermiş harfını
artuğ eksük söylemiş söz harfını*
“Sözünü ölçüye uydurmuş, söyleyeceğini eksik fazla söylemiş.”

11 *şimdi Gülşehri geyürdi bu aya
lefgeri tonlar ki beşzedi baya*
“Şimdi Gülşehri bu aya (güzele) güzel elbiseler giydirince o, zengine benzedi.”

12 *'anber ile saçın ördi sünbülün
gönlegin atlāsdan eyledi gülün*
“Sünbülün saçın amber ile ördü, gülün gömleğini atlastan yaptı.”

13 *söz hurūfin artuğ eksük kılmadı
'ālim ahladı vü cāhil bilmedi*
“Sözü eksik fazla söylemedi, bilgin anladı ve cahil bilmedi”

¹ Bunun Farsçası için bkz.; Farīduddīn, 'Attār, *Mantıku't-tayr*, (Yay. Muhammed Cevād Meşkūr), Tehran 1341 (1962), s. 77-91 ve Türkçe çevirisi için bkz.; Feridüddin-i Attar, *Mantik al-Tayr*, (Çev. Abdülbaki Gölpınarlı), 2 cilt, İstanbul, 2001, s. 97-127.

² Yararlanılan Mantıku't-Tayr nüshası için bkz.; Agâh Sırrı Levend, *Gülşehri, Mantıku't-Tayr*, Tıpkıbasım, Ankara, 1957.

Dizelerden de anlaşılacağı gibi Gülşehri, kendisinden önce yapılan çeviriyi görmüş, fakat beğenmemiştir. Söz konusu edilen çeviri şu an elimizde bulunan metin olabilir. İkinci bir Şeyh San'an destanı olan bu metin İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümünde 4311 demirbaş numaralı bir mecmuada bulunmaktadır.³ Yazılış ve istinsah tarihi ile müstensihî belli olmayan mecmua 309 yaprak olup 13 risaleden oluşmaktadır.⁴ Meşin kahverengi ciltle kaplıdır. Yaprak yüzeyinin ölçüsü 20.8x15.1 cm. ve yazının kapladığı alan, ortalama 14.5x10.5 cm'dir. Kısmen harekeli olan yazı okunaklı nesihlidir. Başlıklar ve tek tük sözcükler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Siyah mürekkepli kimi harfler üzerinden kırmızı mürekkeple yeniden gidilmiş olması daha sonra gözden geçirildiğini veya başka biri tarafından incelendiğini göstermektedir. Bağlantı (rabita) kaydı vardır. Yapraklardaki sıra numaraları sol üst köşededir.

Dāsītān-i eş-Şeyh 'Abdirrezāk raḥmetullāh 'aleyhi başlıklı hikâye, mecmuanın 254^b-261^a yaprakları arasındadır. Her sayfadaki satır sayısı başlıklarla birlikte 17 çift sütundan oluşmakta ve dizeler kırmızı mürekkepli ters virgüllerle birbirlerinden ayrılmaktadır. 254 beyitten meydana gelen metin, aruzun remel (fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün) kalıbıyla yazılmıştır. Aruz ölçüsünde yer yer aksaklıklar görülür. Bu da Gülşehri'nin eleştirisinde haklılık payı olduğunu göstermektedir. Kimi sözcüklerin yazımı hatalıdır. Ölçüden dolayı *gūyā* yerine *gūya* (6), *düşvār* yerine *düşhar* (15), *ta'birin* yerine *ta'birin* (16), *zīrā* yerine *zīre* (35), *ikdām* yerine *ikdem* (64), *hiçe* yerine *hiçe* (127), *hāşā* yerine *hāşā* (150), *zārīlık* yerine *zārılık* (175) yazılmıştır. Bu türden sözcükler,

³ Destana bazı çalışmalarda dikkat çekilmiş, ancak herhangi ciddi bir incelemeye tabi tutulmamıştır. Söz konusu çalışmalar şunlardır: Günay Kut, "Osmanlı (Batı Oğuz) Sahası": Erken Dönem (1200-1512), Nazım, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı: Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, 4, Ankara, 2004, s. 304-564; Mostarlı Ziyâ'i, *Şeyh-i San'an Mesnevisi*, (Haz. Müberra Gürgendereli), İstanbul, 2007; Sadık Yazar, "Mütercimi Belirsiz Bir Şeyh-i San'an Mesnevisi", *Turkish Studies*, 5/4, Fall 2010, s. 1571-1631.

⁴ İlk yedi yaprağında Arapça şiirler ve Hz. Muhammed'e övgüyü içeren mecmuadaki diğer risaleler sırasıyla şunlardır: 1. Enbiya tarihi ve kıssaları (7^a -197^a, Muhammed b. 'Abdullah el-Kisâi [Ebū Ca'fer], Osmanlıca); 2. Tarihî ve coğrafi mevzulara ait bir eser (197^b-207^a, Arapça); 3. Fütūḥu's-Şām (207^b-230^b, El-Vākidi öl. 207/822, Arapça). Bu eser, 14. yüzyılda Mustafa Darîr tarafından Türkçeye (Süleymaniye Fatih 4286 numarayla kayıtlı) çevrilmiştir. 4. Hikâyet-i Kostantinye (231^b-239^a, Arapça); 5. Dāsītān-ı cümcüme (239^a-243^a, Konyalı Hüseyin, Osmanlıca); 6. Dāsītān-ı şakku'l-kamer 243^a-248 (Miskin Ahmed, Osmanlıca); 7. Mu'cizātu'n-Nebî (248^a-249^b, Konyalı Hüseyin, Osmanlıca); 8. Dāsītān-ı Ḥalilullah İbrāhîm ve zebḥ-i veledihi İsmā'îl (249^b-254^b, Konyalı Naşır, Osmanlıca). Bu mesnevîde şairin ismindeki *Konyalı* sözcüğü *kaf* (ك) yerine *kef* (ك) ile *Mevlānā güldür Veled gül yaprağı / Konyalı Naşır bularuḡ toprağı* yazılmıştır. 9. Dāsītān-ı eş-Şeyh 'Abdirrezāk (254^b-261^a, Ahmedî, Osmanlıca); 10. Şiirler 261^a-262^a (Osmanlıca); 11. Er-Risāletü'l-vādiḥā (262^b-271^b, Muhammed bin es-Sellāc, Arapça); 12. Bir Mesnevî (271^a-281^a, Penāhî, Osmanlıca); 13. Nesir ve nazım parçaları (282^a-309^b, Arapça).

yazıçevrimli metinde düzeltilerek verilmiştir. Bunun dışında kimi dizelerde eksik hecelere rastlanmaktadır. Ancak bu eksiklik bazı sözcükler birbuçuk (med) okunduğunda remel kalıbına uydurulabilir. Bu ‘ışk’ (1b, 93a), ‘ömr’ (50a), *baht* (52a), ‘akl’ (53), *şeyh* (60, 62, 64, 66, 74 vd. bir çok beyitte), *zağm* (71, 72), *kaşd* (79) gibi örneklerde görülmektedir. Kimi dizelerde ise hece fazlalıkları (13b, 59a, 69a, 79a, 82b, 150b, 159a, 178b) çok belirgindir.

Mesnevinin sonunda geçen *Ahmedî* adı öncelikle 14. yüzyılda ve 15. yüzyılın ilk yıllarında yaşamış Germiyanlı Ahmedî’yi (öl. 1413) çağrıştırmaktadır. Ancak şimdiye kadar yapılan çalışmalarda ona ait böyle bir eser⁵ ele geçmemiştir. Mesneviden de bu şahsın söz konusu olan Ahmedî mi yoksa başka bir Ahmedî mi olduğu anlaşılamamaktadır. Ancak eserdeki dil ve yazım özelliklerine bakıldığında Gülşehri’den önce veya onunla aynı zaman diliminde yaşamış bir şahıs olduğu anlaşılmaktadır. Bu şahıs Ahmedî mahlasını kullanan 14. yüzyıl şairlerinden Ahmed-i Rûmî olabilir. Yaşamı hakkında fazla bilgi bulunmayan bu şair⁶, muhtemelen H. 670-750 (1271/72-1349) yılları arasında yaşamıştır. Mevleviliği yaymak için Hindistan’a gitmiştir. Başta *Dağā ’ikū’l-ḥakā’ik* (Gerkçeklerin incelikleri) eseri olmak üzere *Dağā ’ik fi’ṭ-ṭarīk* (Yol hakkında incelikler) ve *Ümmü’l-kitāb* (Kitabın anası) adlı Farsça eserleriyle tanınmaktadır.

Eserin konusu kısaca şöyledir: Ömrünü dine adanmış Şeyh Abdurrezzak bir gece rüyasında Rum ülkesine gidip orada bir putun önünde secde ettiğini görür. Müritleriyle birlikte rüyasını yorumlatmak için Rum ülkesine gider. Orada bir Hristiyan kızını görür. Aşık olur. Kızın ileri sürdüğü din değiştirme, puta tapma, şarap içme ve Kur’an’ı yakma işlerinin hepsini yerine getirir. Bu sırada müritleri ondan umutlarını kestikleri için Mekke’ye geri dönmüşlerdir. Şeyh, kızın bütün söylediklerini harfiyen yerine getirir ve hatta domuz bile güder. Şeyhin Mekke’de kalmış olan akıllı müridi Abdurrahman geri dönenleri şeyhin peşini bırakmamaları gerektiği hususunda ikna eder. Hep birlikte tekrar yola çıkarlar. Duaları kabul olur ve şeyh girdiği yanlış yoldan geri döner. Bu sırada kız da bir rüya görür. Rüyasında güneş ona şeyhin ardından gitmesi

⁵ M. Fuad Köprülü, “Ahmedî”, *İA (İslam Ansiklopedisi)*, I, s. 215-221; Günay Kut, “Ahmedî”, *TDVİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi)*, II, s. 165-167; Mehmet Akalın, *Ahmedî; Cemşid u Hurşid, İnceleme-Metin*, Ankara, 1975, s. 3; Yaşar Akdoğan, *Ahmedî Divânı ve dil hususiyetleri: gramer, sentaks, sözlük*, I-II, (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili, XLV+485; 860 s.) İstanbul, 1979, gibi çalışmalarda Divanı dışında şu eserleri sıralanmaktadır: İskendername, Dâstân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osmân, Cemşid u Hurşid, Tervihu’l-ervâh, Esrarname çevirisi (Ayan 2007’ye göre bu eser Tebrizli Ahmedî’ye aittir.), Bedayi’u’s-sihr fi sanayi’iş-şi’r, Mirkatü’l-edeb, Mizanü’l-edeb ve Mi’yarü’l-edeb, Kaside-i Sarsari ve Şerhi vd.

⁶ Şair Ahmed-i Rûmî hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tahsin Yazıcı, “Ahmedî”, *TDVİA*, II, 131-132.

gerektiğini söyler. Bunun üzerine kız Müslümanlığı seçip şeyhin peşine düşer. Şeyh de kızın kendisini aradığını hissetmez hissetmez geri döner. Yolda karşılaşırlar. Şeyhin ardından koşmaktan yorgun ve bitkin düşen kız ruhunu şeyhin kucagında teslim eder. Sonuç olarak hikâyenin özünü müritlerin, aşk yolunda ilerlerken şeyhleri tarafından olgunlaşıp olgunlaşmadıklarının ve şeyhlerine olan bağlılıklarının denenmesi oluşturmaktadır.

II. Destanın Yazım ve Dil Özellikleri

Eser yazım, ses ve yapı bilgisi, söz varlığı açısından incelendiğinde Anadolu'da Türk diliyle yazılmış ilk ürünlerin özelliklerini taşımaktadır. Yazım özelliklerine bakıldığında şairin tutarlı olmadığı birçok örnekte görülmektedir:

Metinde kapalı /è/ herhangi özel bir işaretle gösterilmemiştir. Esre, ya veya elif ve bazen hepsi birlikte kullanılarak gösterilmiştir. Örneğin *gêçe* (39) hiçbir özel işaret olmadan, *Rûm élini* (18) sadece elif ile, *êşide* (12) ve *érte* (44) kesreli elifle, *êşig* (41, 42, 70) elif-ya ve kesre-çekerli yazılmıştır.

Ön seste /a/ veya /e/ ünlüsü bulunan Türkçe sözcükler genellikle *aña* (8), *elli* (9), *acdı* (26), *eydür* (43), *er* (81), *ağladı* (103), *esrüdi* (130), *altun* (148) örneklerinde üstünlü elifle ve *adı* (4), *aldı* (17), *cân alıcıydı* (24), *alur* (29), *anuğ* (41), *anı* (81), *eren* (106), *aldı* (128) örneklerinde ise medli elifle yazılmıştır. Sadece elifle yazılmış olan *eytdi* (11), *etmek* (91), *açar* (209) gibi örnekler sayıca diğerlerine nisbeten azdır.

Kimi yazımlar dikkat çekicidir. Örneğin *el* kelimesi bir yerde (206) sadece elifle, iki yerde (130^b, 245) üstünlü elifle ve birçok yerde (54, 129, 134, 140, 155, 196, 208, 247) medli elifle yazılmıştır. Asıl dikkati çeken elifin med ve üstün harekesini birlikte alan örneklerin (111, 130) bulunmasıdır. Bunlardan *elini* (111) sözcüğünün vezin gereği uzun okunması için böyle yazılmış olabileceği düşünülebilir (krş. Levend 1953: 226, dipnot 1), ancak *elin* (130) örneği kısa okunmasına karşın böyle yazılmıştır. Ayrıca *el* (245) uzun okunmasına karşın medli yazılmamıştır. Benzer bir örnek olarak *zünâr* sözcüğü gösterilebilir. Sözcük, bir beyit (185) hariç olmak üzere bütün beyitlerde (62, 101, 111, 140, 167, 168) ölçü gereği iki kapalı hece olması gerekirken metnin hiçbir yerinde çift nun'lu veya şeddeli gösterilmemiştir. Bunlardan, Türkçe sözcüklerin yazımında ölçünün büyük bir öneminin olmadığı sonucu çıkarılabilir. Başka örnekler de göz önüne alındığında yazım harflerinin (ل/و/ع) gerekli veya gereksiz kullanılmasının görsellikle veya Türkçedeki asli ünlü uzunlukları ile ilgili olabileceği söylenebilir (krş. Korkmaz 1971, Turan 1993). Medli elifle yazılmış bütün sözcükler burada gösterilebilir: *açar* (41), *adı* (4, 164), *adını* (95), *ağ* (54), *al* (77), *alasin* (162), *aldı* (17, 128, 195), *alu* (152), *alup* (132), *alur* (29, 209), *aluriseğ* (134), *anı* (58, 81, 213, 215, 216), *anuğ* (49,

68, 117, 144), *aşam* (62), *aşan* (81), *aşşı* (34), *ayağına* (229), *ayağında* (198), *ayağ* (55), *ayığ* (78), *azığ* (149), *el* (54, 129), *elin* (130, 208), *elinde* (196), *eline* (140), *elini* (111), *eliyile* (247), *elüm* (155), *elüğe* (134), *er* (107x2, 166), *eren* (106), *varğıl* (69), *varmış* (94).

Türkçe sözcüklerdeki /c/ ~ /ç/ ayrılığında *acam* (54) ~ *açar* (41); *cağırur* (226) ~ *çağırur* (180); *cıkduğı* (93), *cıkıdı* (247) ~ *çıkar* (169); *gece* (42, 43, 44, 47, 49) ~ *geçe* (39, 48, 212, 222); *içe* (127) ~ *icdi* (128); *koça* (89, 93, 148) ~ *koça* (85, 90, 101); *nece* (19, 44, 240) ~ *neçe* (1, 4, 143, 158); *necün* (73, 80, 218) ~ *neçün* (109); *şacı* (25, 48) ~ *şacum* (54, 132), *şacımı* (86), *şacıyla* (99), *şacuma* (133); *şucımı* (230) ~ *şuç* (230, 235); *ucmağa* (83) ~ *uçmağı* (156) örneklerinde görüleceği gibi kesinlik yoktur. Bu da konuşma dilinin bir başka ifadeyle ağız özelliklerinin etkisini göstermektedir. Sayı bakımından karşılaştırıldığında /c/li biçimler daha çoktur. Aynı durum /p/nin yazımında da karşımıza çıkmaktadır. Her iki yazıma uygun örnekler görülmektedir: *turub* (52), *tevbe kılub* (219), *verüb* (118), *şunup* (132), *alup* (132), *yalvarup* (179), *pışmān olup* (185).

Ağız özelliklerini gösteren bir başka özellik ise /k/ ~ /ğ/ ayrılığında kesinlik bulunmamasıdır. Metnin Anadolu'daki Türkçe ilk metin olduğunu gösteren önemli bir özellik ağız unsurlarının yazı diline aktarılmasıdır: *ayağ* (55) ~ *ayağ* (225), *ayruğ* (121) ~ *ayruğ* (88), *bağardı* (38) ~ *bağdı* (187), *doğı* (61) ~ *doğıdılar* (183), *oğır* (144) ~ *oğıdılar* (183), *rüsvālık* (115) ~ *rüsvālih* (29), *tersālih* (29), *tersālihmi* (218). Bunun dışında *çok* (34, 44, 92, 116, 148, 175) sözcüğü sadece bir yerde *yoğ* ile uyum sağlaması amacıyla *çoğ* (205) biçiminde yazılmıştır. Söz konusu olan *yoğ* gibi kimi örneklerde sadece sızıcı /ğ/ biçimler vardır: *azığ* (149), *yığar* (169), *uyğudan* (201), *yayağ* (225), *kağumağıl* (232). Ayrıca 'ışk-bāzlığ (93), *yarlığaduğ* (215), *comardlığ* (230) gibi kimi sözlerde sızıcılaşma tercih edilmiştir. Artdamaksıl /k/ların ötümlüleşerek /ğ/ya dönüştükleri örnekler de görülmektedir: *şeyhliğa* (64), 'āşıklığa (64), *kuçmağa* (83), *şayruluğum* (84), *kılduğımı* (90), *cıkduğı* (93), *rüsvālığı* (118), *yıllığı* (159) gibi.

Eski Anadolu Türkçesinin en önemli ses olaylarından olan dudak (küçük ünlü) uyumunun olmayışı metinde *bildürür* (2), *neçesidür* (3), *öğinde* (10), *düşdi* (11), *eyledüm* (13), *yandum* (45), *gündüzin* (47), *sevgüden* (70), *delüllüğü* (86), *kılduğın kılayduñız* (108) gibi örneklerde çok açık görülmektedir. Aykırı olarak *görürüdi* (10), *yüzünü* (22), *unutdı* (98), *kılmadıñız* (109) ve *kılıban* (184) örnekleri bulunmaktadır. Bu türden örnekler yazmanın sonraki dönemlerde istinsah edildiğini göstermektedir.

Ön sesteki /t/ler kalın ünlülü sözcüklerde (örneğin *tağ*, *tap-*, *taş*, *tatlu*, *tırnağ*, *toğrı*, *toğ-*, *toğdur-*, *ton*, *toñuz*, *toprak*, *tur-*, *tut-*, *tuy-*) korunurken, ince

ünlülü sözcüklerde (örn. *dé-*, *dile-*, *ditre-*, *dört*, *düş*, *düş-*) ötümlüleşerek /d/ye dönüşmüştür.

Metinde *iste-* (55, 213, 215) eylemi günümüzdeki anlamıyla geçmekle birlikte *isdeyü géder* (202, 211) ve *isdeyü gelir* (216) örneklerinde Eski Türkçedeki *izde-* “izini sürmek, takip etmek” eyleminin ötümlü /z/ foneminin ötümsüzleşerek /s/ biçimine dönüşmesiyle ortaya çıkmış *isde-* biçiminde görülmektedir. Buna benzer bir örnek de günümüzde daha çok “duymak, işitmek” anlamında kullanılan *tuy-* eyleminde görülmektedir. Eylem üç yerde (12, 25, 75) “hissetmek” anlamındadır.

Kaynaşma olayı şu örneklerde görülmektedir: *nétmek* (2) “ne etmek”, *néditüz* (96) “ne ettiniz”, *néder* (100, 180, 226) “ne eder”, *nédesin* (149) “ne yapasın”, *ném* (150) “neyim”.

Metinde vurgusuz orta hece ünlüsünün düştüğü örnekler mevcuttur: *göynerem* (49) “yanarım”, *gönlümi* (88) “gönlümü”, *émden* < *émdiden* (179) “şimdiden”, *boynın* (161) “onun boynunu”, *yügrü* (197) “koşarak” vb.

Biçim bilgisi bakımından metin, devrin diğer eserlerinde karşılaşılan özellikleri gösterir. Zaman eklerinden birinci teklik kişi için *-Am* yanında üç yerde *-vAn* ve iki yerde *-vAm* biçimine rastlanmaktadır: *bulavan* (52), *kılavan* (52), *göreven* (55), *turavam* (70), *sürevem* (70). Birinci çokluk kişi eki olarak *-vUz* bulunmaktadır: *olavuz* (118), *kalavuz* (118), *eydevüz* (97). Kesin gelecek zaman eki *-IsAr* birçok yerde geçmektedir: *tutısar* (36), *ötiser* (36), *getüriser* (72), *bulısar* (207), *kılısar* (207, 222), *olısar* (240). Buyruk birinci teklik kişisi eksiz olduğu gibi *-GIl* eki yardımıyla da yapılmaktadır: *algıl* (65), *ağlağıl* (89), *aldanmağıl* (169), *dilegil* (69), *gelgil* (197) gibi. Ulaş eki *-ıban* veya *-uban* bazı örneklerde karşımıza çıkmaktadır: *turıban* (145), *kılıban* (184), *urıban* (190); *kılıban* (23, 182), *oturuban* (183), *ağlayuban* (221). Günümüz Türkçesindeki *-ince* ekinin işlevindeki *-icek* ulaş ekidir: *söyleyicek* (20), *göricek* (37), *gelicek* (144). Gönüllülük (voluntatif) eki 242 ve 243. beyitlerdeki *ol-* ve *öl-* eylemlerinde çok belirgin olarak birinci teklik kişi ekinde farklı biçimdedir: *olam* ~ *olayım*, *ölem* ~ *öleyim*. Metinde ayrıca *varmydı* yerine *varmısaydı* (122) biçimi dikkat çekicidir.

Söz varlığı açısından bakıldığında kimi sözcüklerin artık ya eskicil (arakaik) duruma düştüğü veya sadece ağızlarda yaşamakta olduğu görülmektedir. Bunlar alfabetik olarak şöyle sıralanabilir: *aşşı* (34) “fayda”, *berk* (140) “pek, sağlamca”, *bigi* (142) “gibi”, *Çalap* (43, 123, 176, 193, 212, 242, 246) “Tanrı”, *esrü-* (129, 130) “sarhoş olmak”, *esrük* (30, 78) “sarhoş”, *év-* (238) “acele etmek”, *ey(i)t-* (11, 15, 19, 31, 32 vd.) “söylemek, sormak”, *gezin* (9, 60) “defa, kez”, *görklü* (23, 137, 229) “güzel, temiz, gösterişli”, *göy(i)n-*

(46, 49, 157) “yanmak”, *göyindür-* (40, 210) “yakmak”, *hergiz* (131) “asla”, *kaçan* (1, 36, 37) “nasıl”, *kanı* (43, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 71, 238) “hani, nerede”, *kankı* (40) “hangisi”, *od* (82, 129, 202, 208, 210) “ateş”, *üküş* (18) “çok”, *şayru* (75, 84) “hasta”, *şayruluğ* (7, 84) “hastalık”, *şeş-* (185) “çözmek”, *tamu* (81, 82, 147, 156) “cehennem”, *ucmağ* (83) “cennet”, *uşat-* (168) “ufatmak”, *vérübi-* (119, 120) “göndermek”, *yarlık* (121) “bağışlama, af”, *yarlığa-* (215) “affetmek, bağışlamak”, *yavlağ* (153, 177, 238) “pek, çok, gayet”, *iyi* (25) “koku”, *yüg(ü)r-* (197, 211) “koşmak”, *yu-* (129, 248) “yıkamak”, *yun-* (194) “yıkamak”.

Kimi sözcükler ise eserin özgünlüğünü ve eskiliğini göstermeleri bakımından dikkate değerdir. Örneğin Eski Anadolu Türkçesinin diğer birçok eserinde (Yusuf u Züleyha, Yunus Emre Divanı, Dede Korkut Hikâyeleri gibi) ve Kutadgu Bilig’de (B 519, 621, 767, 939, 2036, 3463, 3833, 3957, 4006, 5443, 5706) görülen *örü tur-* (14, 65, 173, 201) “ayağa kalkmak, doğrulmak” birleşik yapısı ve *Tarı* sözü yerine *Çalap* (43, 123, 176, 194, 212, 242, 246) sözü bulunmaktadır. Bunlar dışında *cennet* ve *cehennem* sözleri yerine metnimizde Eski Türkçe metinlerinde görülen Soğdçadan ödünçleme *uçmağ* (156) ve *tamu* (81, 82, 147, 156) kelimeleri geçmektedir. Ayrıca sevgi ve saygı bildiren hitap sözleri olarak *dede* (6), *hoca* (81) ve *paşa* (150, 240) sözleri kullanılmıştır. Bunlardan *dede*, Mevlevi tarikatında çilesini doldurmuş muhibler için kullanılan bir terimdir.

Gözden kaçmayan bir başka mesele de Arapça ve Farsça sözcük sayısının fazla olmamasıdır. Öte yandan metinde halk söyleyişlerinin ve deyimlerin tercih edilmesi dikkate değerdir. Halka ulaşmanın ve kendi dünya görüşünü anlatmanın en kısa yolunu oluşturan örneklerin çokluğu Ahmedî’nin bir başarısıdır: *hırmanın yele vermek* (1) “harmanını yele vermek”, *dile gel-* (1) “dile gelmek”, *din tadı neçesidür bil-* (4) “dinin ne olduğunu bilmek”, *ma’ nāda kıl yar-* (6) “anlamda kılı kırk yarmak”, *şamu ‘ilm ü ‘ameli şuya düş-* (12) “bütün bilgi ve işi suya düşmek”, *yola gir-* (17) “yola girmek”, *söz üküştür* (18) “söz çoktur”, *toprağa yüzün ur-* (27) “toprağa yüzünü sürmek”, *çok öğüt verdiler aşşı étmedi* (34) “çok öğüt verdiler, (ama) faydası olmadı”, *olan oldu dedi* (34) “olan oldu dedi”, *mumca yandum aydunuma gelmedi* (45) “mum gibi yandım ışığıma gelmedi”, *geçe uzun oldu ol şacı bigi* (48) gece uzun oldu o saç gibi”, *yürek kanı ile biğ gezin gısl eyle-* (60) “yürek kanıyla bin defa gısl almak”, *bir āh ile yedi tamu söyündür-* (82) “bir ah ile yedi cehennemi söndürmek” vb.

Sonuç olarak denebilir ki Şeyh San’an destanının elimizdeki nüshasında dil ve yazım özellikleri Anadolu’daki ilk Türkçe eserlerin özellikleriyle örtüşürken konuşma dili veya ağız özellikleri belirgin ve baskın biçimdedir. Aruz ölçüsünde gayret gösterilmiş olmasına karşın başarılı olunmadığı ve

hecenin 11’li ölçüsüne uygun düştüğü söylenebilir. Bazı hatalar müstensihne ait olsa bile hepsinin kaynağı olarak müstensihin gösterilemeyeceği ve eserin Anadolu’daki ilk Türkçe eserlerden olması yanında Mevlana’ya bağlı bir şair tarafından yazıldığı çok açıktır. *Çalap, dede* gibi Mevleviliği çağrıştıran kavramların kullanılması da bu görüşü desteklemektedir. Bu da Ahmed-i Rumi’nin dünya görüşüyle örtüşmektedir.

III. Metnin Yazıçevrimi

- [254^b] Dāsītān-i eş-Şeyḥ ‘Abdirrezāk rahmetullāh ‘aleyhi
 1 ‘ışk nêçeler hırmanın vêrdi yêle
 ‘ışk vaşfı hoş kaçan gele dile
 2 ‘āşığa nêtmek gerek ‘ışk bildirür
 ben ne dèyem ‘ışk işi müşkil durur
 3 varıdı Ken‘ ān şārında bir ulu
 hem şāhib-kerāmet ve eyü ḥūlu
 4 ‘Abdurezākıdı ol ulu adı
 ol bilürdi nêçesidür dīn tadı
 5 şeyḥ idi seksen yıllu eyü ‘amel
 var idi dört yüz mürīd şāhib-kemāl
 6 kııl yarardı ‘Abdurrezāk ma‘ nāda
 gūyā ki şāhib-kerāmet ēy dede
 7 şayruluḡdan kim zārī kılayıdı
 aḡa gelse tendürüst olayıdı
 8 ḡalkā ne gelseydi şād u ḡam
 aḡa gelürleridi her dembedem
 9 elli gezin varmış idi ol ḡaca
 bir ‘aceb düş gördi ol bir kaç gece
 [254^a] 10 puḡ öḡinde gendüzin görürüdi
 kim puḡa her dem sücüd kılırıdı
 11 şöyle gördi düşi ol şeyḥ-i cihān
 eytdi derd ü dirīḡā bu zamān
 12 ḡamu ‘ilm ü ‘amelüm düşdi şuya
 kim eşide bu sözi yā kim tuya
 13 ēy ‘aceb bu ḡuşşadan cān eyledüm
 cān fedādur Şāhullāha imān eyledüm
 14 érte oldı ḡayḡulu tırdı örü
 ol mürīdlerin oḡıdı ilerü
 15 eytdi bize düşḡvār iş düşdi yārā
 düşi nêçe gördi eytdi bunlara
 16 eytdi bize ol Rūma varmaḡ gerek
 düşümüzüḡ ta‘ birin yormaḡ gerek

- 17 aldı dört yüz mürîdin girdi yola
 18 ‘azm kıldı kim bular Rûma gele
 19 söz üküşdür cünki Rûma geldiler
 20 Rûm elini hoş teferrüc kıldılar
 21 gördiler⁷ Qayşarıda bir köşk yüce
 22 köşkde bir kız oturur eydem nece
 23 kaş kara vü göz kara vü yüz belâ
 24 söyleyicek beñzer idi bülbüle
 25 gendü tersâ yüzi ferîşte-şifat
 26 ‘îsâ yolından tutar yüz ma‘rifet
 27 yüzünü güneş görürse şarara
 28 beñzeye güneş yüzi ‘aşıklara
 29 her kim ol görklü yüzün göreyidi
 30 âh kıluban cânını véreyidi
 31 gözleri fitne idi ‘aşıklara
 32 kaşları cân alıcıydı bunlara
 33 tañ yeli tuyardı şacı meşkine
 34 éledürdi yiyisin Rûmdan Çine
 35 kız niqâbın acdı gösterdi yüzün
 36 ‘arza kıldı şeyh şol dem gendüzin
 [255^b] cünki gördi şeyh ol kızuñ yüzün
 âh kıldı toprağa urdı yüzün
 ‘ışk şeyhuñ gâret etdi cânını
 küfre değışürdi şeyh imânını
 şeyh imân şatar vü tersâlîh alur
 nâmûsın vérür vü rüsvâlîh alur
 ‘ışk şeyhı esrük mest eyledi
 şöyle kim ol cânına kaşd eyledi
 eytdi cün kim gètdi dîn gör ne ola
 şöyle olur her kim ol ‘ışka gele
 ol mürîdler cünkim eyle gördiler
 eytdiler kim bundan iş gecdi ey yâr
 ol işe kâmusı hayrân kaldılar
 şöyle miskîn ü sergerdân oldılar
 çok ögüt vérdiler aşşı étmedi
 olan oldı dédi yoldan gétmedi
 her kim ögüt vérdi fermân olmadı
 zirâ kim derdine dermân bulmadı
 ‘âşık olan kaçan ögüt tutısar

⁷ Yz. *girdiler*.

her ki ʿaqlı ʿışka vèrdi ötiser
 37 ʿāşık olan ögüdi kaçan tuta
 mā ʿşūkasın göricek cānın şata
 38 şöyle kıldı gèceye degin zārī
 manzara karşı bakardı gözleri
 39 gèce oldu gündüzin gün gizledi
 ʿAbdurezāk ʿışk sözini söyledi
 40 kankı yılduz kim çerāğın yandurur
 ʿAbdurezāk ʿāşıkı ol göyindürür
 41 ol kızuñ ʿışkı anuñ ʿaybın açar
 eşiginde başına toprak saçar
 42 ol gèce erte ye degin ol ēy yār
 yolınurdı eşiginde zār u zār
 43 eydürüdi ēy Çalap erte kanı
 yoḥsa bu gèce kıyāmet mi yanı
 [255^a] 44 çok gecürdüm t̄ā ʿatı erte gèce
 erte olmaz bu gèce ʿaceb nèce
 45 mumca yandum aydunuma gelmedi
 şöyle yandum hiç⁸ daḥīrum⁹ kalmadı
 46 göyne göyne şöyle ḥayrān kalmışam
 gündü tenüm kanına ġarḳ olmuşam
 47 hele görmedüm bu gèce ben yüzün
 erte ḥālüm müşkil ola gündüzün
 48 gèce uzun oldu ol şacı bigi
 bir güneş toḡsa başı t̄acı gibi
 49 göynerem gèce anuñ sevdāsına
 t̄ākatum yoḥ gündüzün ġavḡasına
 50 ʿömr kanı kim baña yārī kıla
 kanı göz kim ağlaya zārī kıla
 51 şabr kanı kim içem¹⁰ nūş eyleyem
 şabrıla ben vaḳtumı ḥoş eyleyem
 52 baḥt kanı kim ben anı bulavan
 karşıasına turub zārī kılavān
 53 ʿaql kanı kim ilerü getürem
 tevbe kılam ʿışka varam oturam
 54 el kanı kim başuma toprak saçam

⁸ Bu sözcükten önce *ayd* biçiminde bir söz yazılmak istenmiş, fakat sonra kırmızı mürekkeple üzeri çizilmiştir. Muhtemelen önceki dizedeki *aydunuma* sözüyle karıştırılmış.

⁹ *zahîre* ile aynı.

¹⁰ *Yz. içüm.*

- karşıasına aḳ saçum yolam acam
 55 ḳanı ayaḳ isteyem ben yārumı
 ḳanı göz kim göreven dildārumı
 56 ḳanı yār kim baḳa yārī eyleye
 derdümi göre baḳa ḥoş söyleye
 57 gétđi ‘ aḳl u gétđi şabr u gétđi yār
 bu ne ‘ ışḳdur baḳa bu ne servigār
 58 ol mürīdler şöyle gördiler anı
 āḥ ḳıldı ḳamunuḡ göyindi cānı
 59 ol biri eydür gendüzüḡi uşlu eylegil
 İblīsī gör eyle ḫur ḡusl eylegil
 60 şeyḫ eydür ben yürek ḳanı ile
 biḡ gezin ḡusl eylerüm kim ne bile
 [256^b] 61 ol biri eydür ki tesbīḫuḡ oḳı
 tesbīḫile şeyḫānuḡ boynın doḳı
 62 şeyḫ eydür anı aḡam aḡlayam
 ‘ ışḳına ben daḫı zünnār baḡlayam
 63 ol biri eydür ēy ulumuz şöyle bil
 ger ḫatā ḳıldıḡ ise gel tevbe ḳıl
 64 şeyḫ eydür tevbe ḳıldum şeyḫlıḡa
 iḳdām étdüm oş bugün ‘ āşıḳlıḡa
 65 ol biri eydür ki ēy dānā-yı rāz
 evden alḡıl ḫur örü ḳılḡıl namāz
 66 şeyḫ eydür miḫrāb olursa niḡār
 dün ü ḡün işüm namāz ola ēy yār
 67 ol biri eydür gözün yaşını sil
 ḫalvete gir Çalabuḡa secde ḳıl
 68 ‘ Abdurezāḳ eydür ol puḫ geyidi
 secde anuḡ öḡinde gey zibāydı
 69 ol biri eydür ki Beytullāḫa varḡıl¹¹
 yola gelgil ḡerü ‘ özrūḡ dilegil
 70 şeyḫ eydür sevgüden ben ḫuravam
 yüzüm anuḡ eşigine sürevem
 71 ol biri eydür dīv aldıdı seni
 zaḫm urdı cānuḡa merhem ḳanı
 72 şeyḫ eydür zaḫm urdı ol niḡār
 yine merhem ol getüriser meger
 73 biri eydür her ki bu ḫāli ḫuya

¹¹. *varḡıl* sözcüḡü kırmızı mürekkeple dipnot gibi işaretlenmiş ve hemen beytin başına yukarıdan aşağıya *aḡlaḡıl* yazılmıştır.

eyde kim bu şeyh necün gümrâh ola
 74 şeyh eydür eyü addan tırmuşam
 şîşesin ‘āruñ yere ben urmuşam
 75 ol biri eydür ‘aql senden ayrudur
 senden ötrü bu mürîdler şayrudur
 76 şeyh eydür tersâ paça sağ gerek
 başa ne yâr u ne başça bağ gerek
 77 ol biri eydür yārānlar ne dēye
 al yārānları varalum Ka‘beye
 [256^a] 78 şeyh eydür deydür Ka‘bem benüm
 bunda ayık anda esrükdür cānum
 79 ol biri eydür ki peşmān olğıl sen işüñe
 kaçd kılma cānuña hem başuña
 80 şeyh eydür peşmān oldum ben delü
 kim necün ‘āşık degüldüm ilerü
 81 biri eydür hoca tamu vardurur
 anı ağan gişiler gey er durur
 82 şeyh eydür ‘ışk odını yanduram
 bir āhıla yēdi tamu söyündürem
 83 biri eydür tevbe kıl var ucmağa
 lāyık ol anda hūrîler kuçmağa
 84 şeyh eydür ēy nigārā şayruyam
 şayruluğum ol ki senden ayruyam
 85 ol kız eydür Haq nēte göre revā
 çoça zāhid kāfirüñ kızın seve
 86 saçumı görür ise şeyh delüre
 delülügi yeñile dīn belüre
 87 şeyh eydür eyledüñ zebün beni
 lā-cerem kim ögesin şimdi seni
 88 göñlümi vēr yāhū nāzuñ eyleme
 derdümi gördüñ dur ayruñ söyleme
 89 ol kız eydür bī-cāre var ağlağıl
 sen kocasın var kefen yār kılğıl
 90 sen çoça yigitligi bulmayasın
 sen yigit kılduğını kılmayasın
 91 sen ki etmek yēmege bulmayasın
 pādīşāhuñ kızını almayasın
 92 şeyh eydür yüz biñ gez eytsen ēy yār
 senüñ ile var benüm çok servigār
 93 ‘ışk-bāzlıñ ne yigit dēr ne koca

- [257^b] 94 cıkduğı yoğ kimse ‘ ışık ile uca¹²
 bir ulu mürıdi şeyhuğ Ka‘ beye
 varmış idi gör bulara ne deye
 95 ‘ Abdurrahmān adını dەرler idi
 96 ıamusından şeyh anı yęgler idi
 geldi eytdi şeyhı nėtđiňüz ēy yār
 eytdiler şeyhdan kamu olduğ āzār
 97 eydevüz eşidesin sağa meger
 kim ne kıldı şeyh ıazā vü ıader
 98 bir kılıyla bir kāfir kızı anı
 şöyle bağladı unıtdı Kıur‘ānı
 99 oynar ol Şimdi anuğ Şacıyla
 namāzın terk eyledi hācıyyıla
 100 Şimdi ol namāzı vü hac[c]ı neder
 Őimdi ol şeyhuđ senüň toňuz güder
 101 ol ıoıa kim elli haccı var durur
 Şimdi anuğ kıuŐađı zünnār durur
 102 ol zāhid kim mānendın bulmayasın
 yüz yaşamış kāfirden bilmeyesin
 103 ol mürıd kim şöyle eşıtdi pıri
 āh kıldı ağladı kıldı zārı
 104 ağlamağdan bağdı yārānlar yene
 eytdi erlik bumıdur şeyh yolına
 105 āh kıldı gendüzın urdı yere
 diledi kim Şol sā‘ at cānın vere
 106 ol mürıd eytdi ki ēy yalan eren
 bı-vefā ‘ avretten¹³ alu ol eren
 107 yār gerek kim dūŐmıŐ iken er ola
 yoğsa kim terk eyleye ne er ola
 108 şeyhıla siz gerıeğın yār mısıňız
 kim gerek ol kılduđın kılayduňız
 109 neıün ol kılduğını kılmadıňız
 ötenüň bārı yolu varmadıňız
 110 yār gerek yārıyıla ol yār ola
 kāfir olsa ol dağı bile ola
 [257^a] 111 cünki ol zünnāra Őındı elini

¹² Yazııevrimli metnimizde 124. beyit olan bu beyitten sonraki beyit kırmızı mürekkeple çizilerek iptal edilmiştir. Ayrıca bundan sonraki yapraktaki beyitlerle doğrudan bir bağlantı olmaması ve diğer yazmalarda başka beyitlerin de bulunması bazı yapıkların kaybolduğunu gösterir.

¹³ Yz. ‘avdetden.

- 112 kamuñuz varmağ gerekdi yolını
 şeyh katından gêtmemek gerek idi
 113 şeyhı siz terk etmemek gerek idi
 şeyhıla siz toğrı yol varmaduñuz
 114 şeyh tersâ siz münâfık olduñuz
 şeyhı terk eyleduñuz şol rengile
 115 kalduñuz siz derd ü guşsa nengile
 ‘ışkuñ evvel bünyâdı rüsvâlık durur
 116 kalanına göre ol beñlik durur
 ol mürîdler eytdiler ey kânumuz
 117 şeyhıla çok söyledük biz kamuñuz
 kaşd kılduğ biz ey yâr anuñ ile
 118 kâfir ola oş bu kamuñuz ile
 zühdi vèrüb rüsvâlığı olavuz
 119 anda şöyle gebr ü tersâ kalavuz
 şeyh revâ görmedi olmaya bizi
 120 ol vèrübidi¹⁴ ki gördük biz sizi
 şeyh vèrübidi ki geldük biz kamu
 121 gizlemedük râzumuz eytdük ‘amū
 şeyh cünkim bizde yarlık bulmadı
 122 gétدی ayruğ katımızda turmadı
 123 söyledi gèrü bulara ol mürîd
 varmısaydı sizde ol ‘ışk-ı mezîd
 124 Hâk kapusunda zârî kılayduñuz
 Hâk Çalapdan maşşûda éreyduñuz
 125 ol kız eydür¹⁵ gerçek iseñ sen ey yâr
 dört işi kılamak gereksin ihtiyâr¹⁶
 126 şeyh eydür yüz biñ gez dèrseñ shehe
 senüñ ile varayım ‘ahd ü vefâ
 127 bir kadeh içinde hamr şundı ol güzel
 ‘Abdirrezâk aldı nüş étدی bu hâl
 128 bir kadeh dahı dilerdi kim içe
 zühd ü tã‘ at kılduğın şata hîçe
 [258^b] 128 cünki şundı aldı icdi ol anı
 hep unıtdı yèdi Muşhaf Qur’ânı
 129 esrüdi şeyh gendüzinden el yudı
 bir yaña kodı kamu şermi odı

¹⁴ Yz. *vèrvibidi*.

¹⁵ Bu üç sözcük kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

¹⁶ Bu beyit 256^a’nın son beyti olarak yazıldıktan sonra kırmızı çizgiyle iptal edilmiştir.

- 130 esrüdi kız boynına şundi elin
 bir eliyle tutdı çekdi bir kolın
 131 ol kız eydür ey ki sen bu işde hām
 daḥı hergiz kılmadıñ işüñ temām
 132 gel saçum gibi qararağıl kāfir ol
 andan bini şunup alup öper ol
 133 ‘āşık isen sen kıvurcuḡ saçuma
 geleyidün tapayıduñ hācuma
 134 hācumı sen alurisen elüñe
 anda vèrem boynumı ben koluña
 135 esrüdi şeyḡ ol zamān oldı hest
 küllī kāfir olmaḡa hem kıldı kaşd
 136 eytdi ey dilber ne dilersen dile
 kāfir olam senüñ ile ben bile
 137 ol kız eydür bu gez emdi görklüsin
 berü gelgil sen baña gereklüsin
 138 bundan öñdin ‘ışka hāmıduñ gey hām
 şimdi bu gez ‘ışkla olduḡ temām
 139 ol keşişler cün eşitdi geldiler
 urdılar nākūsın şeyḡı aldılar
 140 şeyḡ zünnār baḡladı berk bêline
 vèrdiler bir hāç daḥı eline
 141 kāfir oldı dībān gezdürdiler
 gendüler millette döndürdiler
 142 ‘ışk bunun bigi delim işler kılar
 her ki ‘āşık olmadı ol ne bilür
 143 ey neçe hırka-yı ‘ışk kıldı bêlün
 eytdügümce vardurur ol ‘ışk evin
 144 ‘aḡl ‘ışka gelicek ebced okır
 okımaz ‘ışk anuñ boynın doḡır
 [258^a] 145 şeyḡ eydür eytdügüñ etdüm aḡın
 emdi tırıban baña gelgil yaḡın
 146 ol kız eydür pa[r]çaya ‘āşık esir
 Kā‘ benüm ağır benüm sensin faḡir
 147 şeyḡ eydür cān fedā kıldum saña
 tamu olma sen daḥı āḡir baña
 148 baña çok altun gerek ey bī-ḡaber
 altunuñ yoḡ sen kocasın var geber
 149 altunuñ yoḡ gèdesin pes nèdesin
 aḡça daḥı vèrem azıḡ èdesin
 150 şeyḡ eydür ey güneş yüzlü paşa

- bini ne-ümiz eylemek senden hāşā
 151 senden ayruḡ kimse nēm yoḡ ēy nigār
 sen eyü söyleyesin baḡa meger
 152 döndi ol kız şeyḡa eydür ēy ulu
 olmaḡıl bu ʿaql ile uşdan alu
 153 şeyḡ eydür ēy nigār hālüm bil
 ben zaʿifi komaḡıl yavlaḡ hacil
 154 ol mürīdler bini terk eylediler
 gördiler kim kâfir oldum gètdiler
 155 ne saḡa érdi elüm ne bunlara
 bu gez işüm düşvār oldu ēy yārā
 156 uçmaḡı ḡürīyile şatdum saḡa
 tamu olmasan daḡı āḡır baḡa
 157 ol kızuḡ şeyḡa bu gez göyindi özi
 eytdi elḡaḡ terki kılmaduḡ bizi
 158 şeyḡ eydür neçe terk edem sini
 senden ötürü terk étdüm ben dīni
 159 yétmiş yıllıḡı tāʿatım terk eyledüm
 bu toḡuz kürkin baḡa bōrk eyledüm
 160 ol kız eydür geydünjise kürki sen
 lā-cerem kim maḡsūduḡa éresin
 161 eytdi şol vaḡt kābinüm édesin
 yèdi yıl toḡuzlarımı güdesin
 [259^b] 162 cün temām ola yèdi yıl gelesin
 ol ḡalın ola bini sen alasin
 163 şeyḡ tutdı ol kızuḡ fermānını
 anda buldı derdinüḡ dermānını
 164 ʿAbdirezāk gibi adı şöyle bil
 ʿışḡ icün güddi toḡuz ol yèdi yıl
 165 degmemüzde yüz toḡuz var aşikār
 biz bize bakmaḡ gereküz kim ēy yār
 166 ol toḡuzlar boynunu ger urasin
 er olasin yolu andan varasin
 167 her gişi kim göḡlini ʿışḡa vère
 degme yèrde şālib-i zünnār göre
 168 nefse boynın uşatu zünnārı kes
 yoḡsa ol şeyḡ gibi rüsvāy ola bes
 169 nefşüḡe aldanmaḡıl sini yıḡar
 cānuḡı başuḡ bacasından çıkar
 170 şeyḡuḡ ol mürīdleri māt oldılar
 şanasın kim güller idi şoldılar

- 171 ol mürîdlerden biri geldi ilerü
 şeyha eytdi ey kavlı u söz gel berü
 172 güle güle geldi eydür bu işi
 şimdiden gerü tutuñ gönli hoş
 173 ol mürîd gördi anı tırdı örü
 eytdi yâ Resûlullâh bir gel berü
 174 bir gel âhîr bize şefâ' atcı ol
 gümrah oldu şeyhumuz göster yol
 175 Muştafâ eydür esirgedük seni
 zârılık çok eyledün düni günü
 176 himmetün güçlü imiş gey işledi
 Hâk Çalap şeyhı saña bağısladı
 177 Hâk ile şeyhuñ arasında yârâ
 var idi gerd ü ğubâr yavlağ kara
 178 ol ğubârdan kırtıldı anuñ cânı
 karanlılıkda komaduğ kim biz anı
 [259^a] 179 biz diledük yalvarup anı Hâkka
 Hâk aña emden gerü hoş hoş bağa
 180 ol mürîd ol şādılıkdan gör neder
 na' ra urur çağırur uşı geder
 181 'aklı geldi söyledi yârânlara
 ma' lüm etdi ol aħvâli bunlara
 182 ağlayu zârî kıluban geldiler
 şeyhı ol toñuz güder iken buldılar
 183 oturuban *er-Rahman*¹⁷ oñıldılar
 Qur'an ile şeytânı doñıldılar
 184 şeyh cünkim Qur'an ünin dinledi
 ağlayu zârî kıluban inledi
 185 peşmân olup ağladı kıldı zârî
 şeşdi bıraktı belinden zünnârı
 186 hem bıraktı ol toñuz kürkin yere
 küfri getdi lâ-cerem imân gele
 187 bağdı gördi qarşudan yârânları
 gendü tersâsını gördi bunları
 188 şöyle ditredi kim ağac yaprağı
 tını yırtar başa saçar toprağı
 189 ağladı kim yaş taldurdu gözün
 şundı taş aldı dögerdi gendüzün
 190 ol mürîdler cünki şöyle gördiler

¹⁷ 55. sure (Rahmân) olup adını ilk ayetten almıştır.

- yüzlerin yere urıban tırdılar
 191 ol mürîdler kâmusı şükrâneye
 192 kaşdı kıldı kâmu kim cân oynaya
 eytdiler şeyha ki ey dâna-yı râz
 193 gétدی ol kış oş yakın geldi bu yaz
 ol kâmu unutduğı Qur'ânını
 194 Hâk Çalap ögine getürdi anı
 şeyh yundı beñzedi yüzi aya
 hoş şalâvat vèrdi girdi hırkaya
 195 şeyh aldı kâmusın girdi yola
 bu gez eşit kim hikâyet ne ola
 [260^b] 196 ol¹⁸ kız anda bir 'acâyib düş görür
 elinde güneş olur düşürür
 197 gèrü döner ol güneş söyler kıza
 kim şeyh ardınca yügrü gelgil bize
 198 dînine gir ayağında toprağ ol
 ol gülefdür sen aña bir yaprağ ol
 199 nète girdi ol senüñ milletüñe
 toñuzuña hamruña 'illetüñe
 200 yola geldi sen dağı var yoldaş ol
 âhîretde hem helâl ü koldaş ol
 201 kız oyandı uyğudan tırdı örü
 ol dağı 'ışk yolını tıtdı ilerü
 202 'ışk odı düşdi aña dağı 'aceb
 şeyhi isdeyü gèder kılur taleb
 203 baş açuğ yalın ayağ vü âvâre
 ne bilür yolu ki kancaru vara
 204 'ışk gendü geldi aña selâma
 düşdi anuñ cânı ayruğ 'âleme
 205 ol 'âlem kim hiç anuñ nişâni yoğ
 illâ âh u derd ü zârî anda çoğ
 206 ol kâmu nâz ile beslenmiş nigâr
 'ışk elinden kan yaş ağlar zâruzâr
 207 ne kim ètdi şeyh gendü bulısar
 'ışkı gör kim aña neler kılısar
 208 elin urar gögsine hem başına
 'ışk odı düşdi içine taşına
 209 müşk ile beslenmiş ol saçın açar
 toprağ alur gendü başına saçar

¹⁸ Kırmızı mürekkeple yazılmış *vav* ve *lam*'ın üzerinden siyahla gidilmiş.

- 210 tırnağ ile yırtar ol nāzük tenin
 211 ʿışk odına göyindürür tatlu cānın
 212 şeyhî mürîdleri isdeyü gèder
 213 şeyha ol geçe Çalap kıılır nidā
 [260^a] 213 ol nigār cānın saña kııldı fedā
 214 āşinā oldu bize geldi yola
 215 gèrū döngil istegil anı yène
 216 beşmān oldu kılduğı ol işine
 217 yola geldi bize oldu āşinā
 218 anuñ icün yarlıgaduğ biz seni
 219 dönesin isteyesin gèrū anı
 220 şeyh oyanur ol işe hayrān qalır
 221 gèrū döner anı isdeyü gelür
 222 tūru gelür geldügi yola girer
 223 ol mürîdler cümlesi feryād eder
 224 eytdiler şeyha necün döndüñ gèrū
 225 yène tersālîhmı geldi ilerü
 226 ʿışk-bāzlıhmı öge düşdi yène
 227 tevbe kılub gelmiş iken sen dīne
 228 şūretimi ögüñe düşdi gèrū
 229 bizi rüsvāy eyleme döngil gèrū
 230 şeyh mürîdlerden eşitdi bu sözi
 231 ağlayuban toprağa urdı yüzi
 232 eytdi Hāq baña geçe kııldı hitāb
 233 varmaz isem kılısar baña ʿitāb
 234 ol mürîdler cümle yüz urdı yere
 235 eytdiler bu söze kim cevāb vere
 236 şeyhıla dört yüz mürîd döndi gèrū
 237 şol kadar kim vardılar menzil yaru
 238 gördiler kim baş acuğ yalın ayağ
 239 şol nigār kim yörüdügi yoğ yayağ
 240 naʿ ra urur çağırur feryād eder
 241 tağa düşmiş yalın ayağ gör neder
 242 şeyhıla cünkim mürîdler êrdiler
 243 bî-qrār ol kıızı şöyle gördiler
 244 kıız bakar şeyhı mürîdleri görür
 245 şeyh ayağına gelür yüzün urur
 246 ayağına sürer ol görklü yüzün
 247 şeyha fedā eyledi ol gendüzün
 [261^b] 248 eytdi ēy şeyh şucımı bağışlağıl

- 231 ben suç étdüm sen comardlıh işlegil
 dīn yolında comardlıh mürvetdürür
 232 kıanda ise dīn comardlıh arturur
 peşmān oldum işledüğüm işüme
 233 kaḥımağıl işümi sen başuma
 imān öğretgil şehādet hem baḥa
 234 dīne geldüm oş yakın oldum saḥa
 şeyḥ götürdi başını yerden kızuḥ
 235 eytdi cünkim bize geldüḥ gendüzüḥ
 suçunḥ bağışladuḥ senüḥ saḥa
 236 imān u şehādet öğretti aḥa
 söyledi kız öḥçe düş gördüğün
 237 ol güneş aḥa öğütler vèrdüğün
 dedı düşde bini saḥa vèrdiler
 238 şeyḥ döndi kıızdan ‘özrin diler
 eytdi dīne geldüğün yavlaḥ revā
 239 illā kanı ‘aḥluḥı getir éve
 ‘ömr kanı kim senüḥ ile ölem
 240 geregümce mūrādum senden alam
 ben kıurıram sen yaşarursın paşa
 241 néce yoldaş olısar kıru yaşa
 ol kız eydür eyleyse kılgıl du‘ā
 242 şimdi gey du‘āḥ senüḥ göge aḥa
 cānum alsun Ḥaḥ Çalap ben öleyim
 243 kaḥademüḥnde saḥa kıurbān olayım
 devlet ola kim kaḥademüḥnde ölem
 244 bugün ölem yarın senüḥle olam
 senden artuḥ kimsene ḥarām baḥa
 245 bugün ölem yarın kıavışam saḥa
 el getürdi şeyḥ du‘ā kııldı arı
 246 şıdḥ ile āmīn dedı yārānları
 Ḥaḥ Çalap du‘āların kııldı kaḥbūl
 247 şıdḥ ile gel sen daḥı ol demi bul
 [261^a] secde éder iken ol kıızuḥ çıkıdı cānı
 248 gendü eliyile şeyḥ gömdi anı
 yudılar pāk vü namāzın kııldılar
 249 ol mūrīdler cümle ḥayrān kıaldılar
 cünki kaḥbre girdi yatdı ol ḥūrī
 250 direk oldı ‘arşa degin Ḥaḥ nūrı
 ol kerāmātı mūrīdler gördiler
 ol kııza cümlesi şaddaḥ dediler

- 251 ʿıřk-bāzlıđ gerçeği şöyle olur
her ki ʿāřık olmadı ol ne bilür
252 ʿıřk mehekdür şalbi vü nağdı bilür
şalbi olmaz nağd ile bāzār şalur
253 var ise nağduğ şala bu bāzāra
nağdı var ğişi ne dilerse ala
254 Ađmedīnüđ nağdı Sultān Mevlānā
gendü şalbin urdı ol ulukine

IV. Sözlükçe

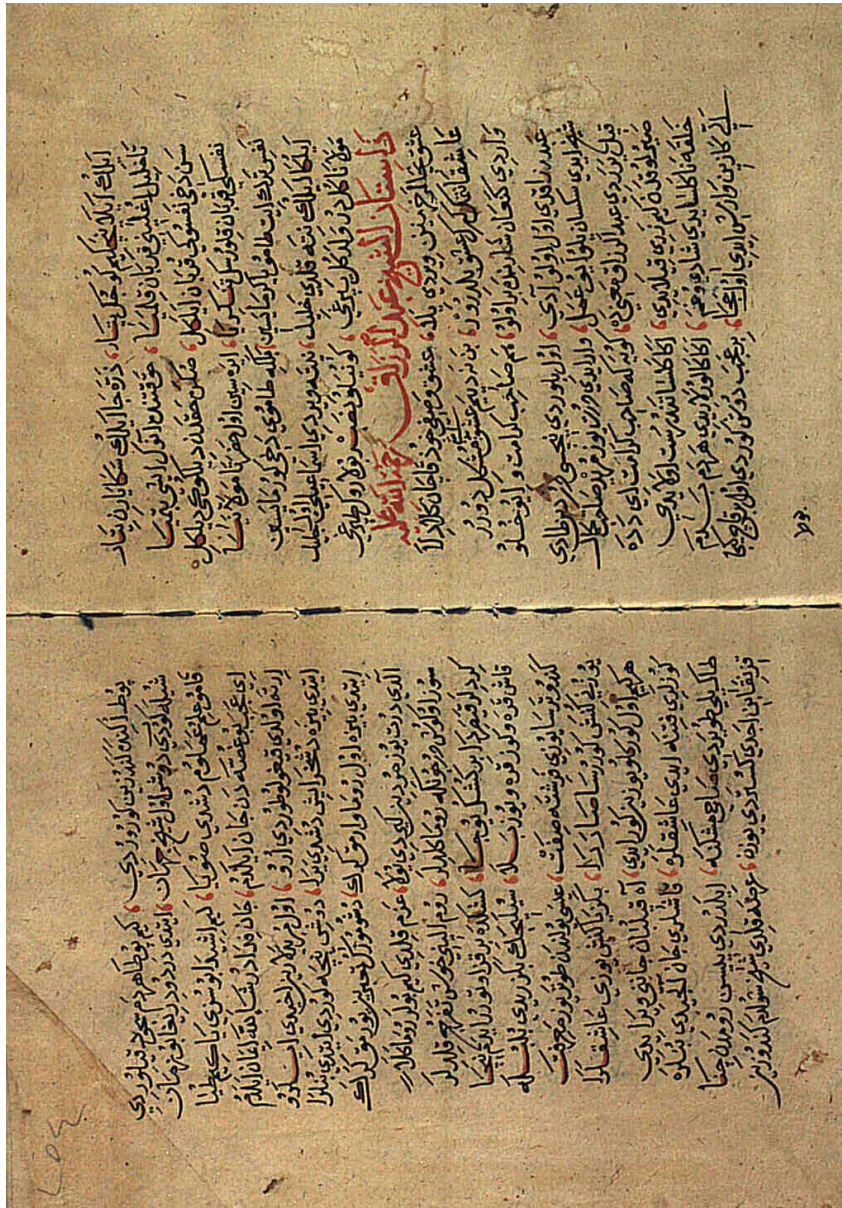
ağır: paha biçilmez
ağı: oysa ki
āđır: son, en sonunda
alu: aşağı, değersiz, aciz
aşı: fayda
āzār: incinme, kırılma
bār: yük
beřmān: pişman; krş. *peřmān*
Beytullāh: Kabe
biği: gibi
börk: başlık
bünyād: temel, yapı
Çalap: Tanrı
dānā: bilgili
degme: biri, herhangi bir
deyr: manastır
dībā: ipek kumaş
dildār: gönül alan, sevgili
dirīđā: yazık
doğı- ~ doğı- : vurmak,
çarpmak
düşvār ~ düşvār: güç
elĥaq: doğrusu, Allah için
esrū-: sarhoř olmak
esrük: sarhoş
ēv-: acele etmek
eyt-: söylemek, sormak
eyü: iyi
ferişte-şıfat: melek gibi
đāret: yağma

gebr: ateşe tapan, Mecusi
gerd ü ğubār: toz toprak
gey: görkemli, muhteşem
gezin: kez, defa
görklü: güzel, temiz,
göterişli
götür-: kaldırmak
göy(i)n-: yanmak, acımak
göyindür-: yandırmak
ğubār: toz
ğuşşa: kayđı, üzüntü
gülef: bir çeşit gül
ğümrah: yoldan çıkmış
ĥacil: utangaç
ĥamr: şarap
ĥāřā: uzak dursun, Allah
korusun
ĥayrān: şaşma, şaşırma
herğiz: asla
ĥırman: harman
ĥoz: kendi
ĥū: huy, karakter
isde-: izini sürmek, takip
etmek
kābin: başlık parası; krş.
şalın
şaçan: ne zaman ki, her ne
zaman
şağ-: kakmak

alın: başlık parası; krş. *kābin*
 kān: kaynak, ocak
 ancaru: nereye, hangi yana
 anda: nerede
 ankı: hangi
 kimsene: kimse
 oldaş: arkadaş
 urı-: kurumak
 lā-cerem: kuşkusuz, elbette
 mānend: gibi
 manzar: yüz, ehre, gōrūnūř
 māt: donuk
 mehek: mihenk taşı
 mezid: ok, bŷyŷk
 mŷrvet: iyilik
 mŷřk: misk
 nāŷ: Hristiyanlarda ibadet
 vaktini bildiren an.
 neng: utanma, kuruntu
 ne-ŷmiz (<nā-ŷmiz): umutsuz
 niāb: pee
 nŷř eyle-: imek
 amŷ: amca
 od: ateş
 itāb: azarlama
 oı- ~ oı-: okumak, aırmak
 oyan-: uyanmak
 ŷg: akıl
 ŷkŷř: ok
 ŷrŷ şur-: ayaa kalkmak,
 dorulmak
 peřmān: pişman; krş. *beřmān*
 rāz: giz
 rŷsvā(y): rezil
 şadda: balı, iten balı olan
 řāib-kemāl: olgun insan
 řāib-kerāmet: keramet sahibi
 řālib: ha
 şayru: hasta
 şayrulu: hastalık
 sergerdān: perişan

sŷcŷd: secde etme
 řār: şehir
 şerm: utanma
 řŷkrāne: teřekkŷr borcu
 olarak
 teferrŷc: gezinti
 tendŷrŷst: salıklı
 tersā: Hristiyan
 şamu: cehennem
 řā'at: ibadet
 şon: giysi
 umak: cennet
 ur-: vurmak
 uşat-: ufatmak
 vŷrŷbi-: gōndermek
 yārī: dostluk
 yarlı: baışlama, af
 yaşar-: yeşermek
 yavla: pek, ok
 yaya: yayan
 yiyi: koku
 yun-: yıkanmak
 yŷg(ŷ)r-: koşmak
 zāhid: aşırı dindar
 zārī: alama, inleme
 zībā: gŷzel
 zŷnnār: papaz kuşaı

V. Metnin Tıpkıbasımı

Yaprak 254

چون که گوید خیر از او زین بویزه ، آه طایفه طایفه او زوی نوریز
عشق شمع غارک ایدی چایلی ، کفر و کفری بیچ ایکا ایدی
شیر اینه صا تو تیر سار ایدی ، ناهو بهین دیوروز و سار ایدی
عشقی بیچی اسره کوشک ایدی ، شله کیم او کجاقنا قصه ایدی
ایتدی، چون حکیم کوردین بونده ، شله اولور هر کیم اول عشق ایدی
اول خرباره چولام اولور کورب کله ، ایدلر کیم ندره ایشی ری ایدی
اول انا شامش جیخدا نه فاله کیم ، شله کیم هر کیم اول اولدی
چوق الوبت و بریدیلر آجوانی ، اولی اولدی دیری اولدن ایدی
هر کیم اولوبت و بریدی نو اول اولدی ، بونده کیم دردمین در مان اولدی
عاشق اولان قاجان اولت طوطی ، هر کیم عشق عشقه و بریدی اولدی
عاشق اولی اولدی قاجان طوطی ، معشقا سینه کیم جان صفا
شله قاری ایدی اکان زاری ، مد نظر او سوره قری کوردی
کچ اولدی کدره بون کوردی ، عدد راز عشق زوی ساری
قطفه دل ز کیم جانی ، یات زور ، عدد رازان عاشق اول کیدندور
اول قورغوشق اول کوبین اکان ، ایشکده باشنه طاهر عشق ایدی
اول کیم ارنه کله اولی ایدی یاب ، بولدی و بریدی ایشکده راز ایدی
ایزیدی ای چلب ارنه کله ، بوشه بولکچا ایتدی چیلدی

چوق

چونکه زورم طاهر ایدلر تا کیم ، ارنه اولان ارنه کیم عشق ایدی
موتی یا ایدم ایدلر کلا کلا ، شله ایدم ایدم ایدم ایدی
کیم کیم شله عشقده تالشم ، کدره ایدم ایدم ایدم ایدی
صله کیم ایدم بولکچین بوندر ، ایدم ایدم ایدم ایدم ایدی
کچ اولور اولی اولدی اولدی ، کدره ایدم ایدم ایدم ایدی
کیم ایدم کیم ایدم کیم ایدم ، طاق ایدم ایدم ایدم ایدی
چونکه کیم ایدم ایدم ایدم ، فاله کیم ایدم ایدم ایدی
صبر ایدم ایدم ایدم ایدم ، صبر ایدم ایدم ایدم ایدی
عشق فاله کیم ایدم ایدم ، قوس سینه کیم ایدم ایدی
عشق ایدم ایدم ایدم ایدم ، قوس سینه کیم ایدم ایدی
ال قی کیم ایدم ایدم ایدم ، قوس سینه کیم ایدم ایدی
فاله کیم ایدم ایدم ایدم ، فاله کیم ایدم ایدم ایدی
فاله کیم ایدم ایدم ایدم ، کدره کیم ایدم ایدم ایدی
کدره کیم ایدم ایدم ایدم ، بونده عشق کیم ایدم ایدی
اول کیم ایدم ایدم ایدم ، آه قاری کیم ایدم ایدی
شیر ایدم ایدم ایدم ایدم ، شله کیم ایدم ایدی

Yaprak 255

اول بوي ايد كه سيبه كال اول في ، سيبه ايشه طاهه ايك نويسه في
 شيخ ايد كه في اكام اعليام ، عشقه بنه كخو ژان بگليام
 اول بوي ايد كه سيبه شيه ، كخطا قور و خطا كلار نه قسار
 شيخ ايد كه قوبه قديم بيجلنا ، اقيم ريقم اوشون بون عا شفا
 اول بوي ايد كه اي كاي ايد امد داخدا رور قنول كاسخ
 شيخ ايد كه حجاب اولسا تكلار ، دون و كونه ايشه ادا اول اي بار
 اول بوي ايد كه نور يا شيه ، خلو تا ايكه ايوكا سيبه قسار
 عهده زان ايد اول خطا كايان ، بختا اول و كدير كي زيبا اويك
 اول بوي ايد كه سيبه الله و اظلال ، فقهه كلار و عذر در ديكار
 شيخ ايد كه سوكو درين طور روم ، فوتم اول ايشكه سوزوم
 اول بوي ايد كه دري اول ادي ، دهم اول بوي جانو كا مرفوق
 شيخ ايد كه خم اول ادي ، بنه فر هم اول ايو ريسه م
 بوي ايد كه هر ه بوي طي ، اري ايك بو شيه خور ايه اول
 شيخ ايد كه اول اول طو روم ، عشقه سيبه عا ايو ايو ايو ايو
 اول بوي ايد كه عقل سنده اولورد ، سندن اول و يوقو اول و يوقو
 شيخ ايد كه تيسا يا ايكه اكره ، كلار نه اول و بدي بدي بدي بدي
 اول بوي ايد كه نور يا شيه ، آل بوي ايد كه ران ايو كك جيبا

شيخ ايد كه دورد كك هم بكم ، بنده اول ايكه استر گندر جام
 اول بوي ايد كه بشاه اول اول ايكه ، صده قلا جا اكا هم ايشكا
 شيخ ايد كه بشاه اول اول ايكه ، كيم بوزار عا شو كخو ايو ايو
 بوي ايد كه خا طامو اول در رور ، سيني اكا كه شاري اول دورد
 شيخ ايد كه عشق اول بوي ايد ، بلهله بوي طي شو بدي هم
 بوي ايد كه قوبه قير اول ايو حجاب ، لايق اول ايو خور بوي ايو حجاب
 شيخ ايد كه يكا ايو صي هم ، صي اول و هم اول كه سندن ايو ايو
 اول بوي ايد كه رنج شيه اولوه روك ، قه جا ايو كا قور قور سورا
 صابو حوي كور و رور ريسه شيه اولوه ، انا اول ايو بكا ايو بكا اولوه
 شيخ ايد كه اول ايو اول اول ايو ، ايو هم ايو ايو ايو ايو ايو ايو
 كوكو و بوي ايو نا اول اول ايو ، در دي كور كور زور سينا ايو
 اول بوي ايد كه اول اول ايو ايو ، سن تجا سيبه و انا كايان يا ايو
 سن تجا ايو ايو ايو ايو ايو ، سن نيك قار و خور ايو ايو ايو
 سن له انا كايان ايو ايو ايو ، بار شيه ايو ايو ايو ايو ايو ايو
 شيخ ايو ايو ايو ايو ايو ، سينا كلار ايو ايو ايو ايو ايو ايو
 عشق ايو ايو ايو ايو ايو ، حفا قو ايو ايو ايو ايو ايو ايو ايو
 اول بوي ايد كه كك سينا ايو ايو ، در و ص في قار ايو ايو ايو ايو ايو

Yaprak 256

جوگله صوندي آردى امدى اولك ، هب اوتدي بي مصفى قلمه
 اسرى چكده زنده آل يوزك ، بريدگان قوردي نحو روى اوزدي
 اسرى تو نومنا جورى الين ، راللا لاطوبى جارى روى
 اول قوردي اكله سى اول قوردي ، اذى هكلر ناله اول اشك
 كل جمع كى قوردي اكل اولك ، ائندك سى صوبت آل اكل اولك
 عا ائنه كى سى توروق كمالجا ، كالىده لى اكل اولك خاچم
 خاچم سى آل و بسى آل ائضا ، ائك وريم وريم سى خاچم
 اسرى سى اول اكل اولك ، قى كافر ائنه قارى قصه
 ائنه ايدى دله و ديدى سى خاچم ، كافر اولك سى خاچم
 اول قوردي اكل اولك سى اكل اولك ، بهنك طرس اكل اولك سى
 تيرك اولك سى خاچم اولك ، سى ورم سى خاچم اولك
 اولك سى خاچم ائنه كى اكل اولك ، اول قوردي اكل اولك سى
 سى خاچم اكل اولك سى خاچم ، ويرد لى بر خاچم اكل اولك
 كافر اولك سى اكل اولك ، كندله ملنا دندله اكل اولك
 عشق سى كى سى اكل اولك ، هر كاشق ايدى اولك اكل اولك
 ايدى خاچم سى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 عقل سى خاچم اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك

508

شيخ ائيد ائنه كى اكل اولك ، امدى طور سى اكل اولك
 اول قوردي اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 شيخ ائيد اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 شيخ ائيد اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك
 ائنه كى اكل اولك ، ائنه كى اكل اولك سى اكل اولك

Yaprak 258

خون تمام او ایردی سیدکسین ، اوز قان اولدیکین لیب
 شیخ طوبی اولدی اولدی ، ائین اولدی دردی اولدی دردی
 عبد رزاق کب اری شیخ اولدی عشقون کوردی طوبی اولدی
 که عوزده بو رطوبت اولدی ، بیزده بقول اولدی
 اولدی کوردی بو سوز اولدی ، آراء اولدی بول اولدی
 هر کس کوردی عشق اولدی ، که بزرگ اولدی
 نفسه بو سوز اولدی ، بو حقه اولدی
 نغمه اولدی سوز اولدی ، جاقول باش اولدی
 غنچه اولدی اولدی ، اواز اولدی
 اولدی بولدی کوردی اولدی ، شیخ اولدی
 کوله کوله کلاری اولدی ، شیده اولدی
 اولدی بولدی اولدی ، ایددی بولدی
 بولدی بو شفاعة اولدی ، که اولدی
 مصطفی اولدی ، اولدی بولدی
 هتک اولدی ، حجب اولدی
 کمال اولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی ، کوردی بولدی

بدر اولدی بولدی بولدی ، حق اولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، نغمه اولدی
 عشق اولدی ، عشق اولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 شیخ بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی
 اولدی بولدی اولدی بولدی ، اولدی بولدی

۷۹

KAYNAKLAR

- ATTĀR, Ferīduddīn, *Mantıku't-Tayr*, (Yay. Muhammed Cevād Meşkūr), Teheran 1341 (1962).
- ARAT, Reşid Rahmeti, *Kutadgu Bilig, I, Metin*, İstanbul, 1947.
- AYAN, Gönül, “Tebrizli Ahmedi ve Esrar-name İsimli Mesnevisi”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 2/3, Summer, 2007.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*.
- GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara, 1997.
- KANAR, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*.
- KORKMAZ, Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesinde Aslı Ünlü (Vocal) Uzunlukları”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. 1, Ankara, 2005, s 443-458 (ilk basım: *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. XXVI/3-4, Ankara, 1971, s. 49-66).
- LEVEND, Agâh Sırrı, *Gülşehrî, Mantıku't-Tayr*, Tıpkıbasım, Ankara, 1957.
- LEVEND, Agâh Sırrı, “‘Aşık Paşa'nın Bilinmiyen İki Mesnevisi Faqr-nâme ve Vaşf-ı Hal”, *TDA Y-B 1953*, s. 205-284.
- STEINGASS, F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, 8. edit., London and New York 1988 (1. edit., 1892).
- Tarama Sözlüğü*, I-VIII, 1963-1977.
- TURAN, Zikri, *Teshil'in İmlâ Tezahürleri Işığında Eski Anadolu Türkçesi'nde Ünlü Uzunlukları*, Malatya, 1993.